

УДК [378.091.212:78.071]:00534.2
DOI <https://doi.org/10.32999/ksu2413-1865/2020-90-23>

РОЛЬ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ АРТИСТИЧНИХ УМІНЬ МАЙБУТЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Підварко Тетяна Олексіївна,
старший викладач кафедри інструментального виконавства
та музичного мистецтва естради
*Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького*
rifusya_@ukr.net
orcid.org/0000-0002-5768-8868

Мета – розкрити роль та значення інноваційних технологій у формуванні артистичних умінь майбутнього вчителя музичного мистецтва.

Методи. Для досягнення поставленої мети використані такі методи, як: обґрунтування, узагальнення, систематизація теоретичного та практичного матеріалу.

Результати. У статті розкрито специфіку діяльності майбутнього вчителя музичного мистецтва. Висвітлено сукупність загальних артистичних умінь вчителя; визначено складники артистизму майбутнього вчителя музичного мистецтва – це культура, емоційність, уява, оригінальність мислення, здатність до імпровізації, здатність до образного, емоційного перевтілення. Окреслено інноваційні технології, які сприятимуть формуванню артистичних умінь майбутнього вчителя музичного мистецтва. Охарактеризовано музичну бесіду як форму музично-виконавської підготовки студента. Показано, що для формування особистісного духовно-ціннісного світу учнів, розкриття їх творчого потенціалу вчителю музичного мистецтва необхідні артистичні вміння, які під час комунікації та музично-виконавської діяльності будуть йому необхідні. Також у статті дається визначення поняття «інноваційні технології» як технології, що особистісно зорієнтовані, тобто спрямовані на особистісний, індивідуальний розвиток, орієнтовані на особистість кожного студента; поняття «мультимедіа» – це технологія, що описує порядок розробки, функціонування і застосування засобів обробки інформації різних типів.

Висновки. З'ясовано, що використання інноваційних технологій сприятиме підвищенню ефективності формування артистичних умінь майбутнього вчителя музичного мистецтва; сприятиме набагато продуктивнішій організації різних форм музично-виконавської, музично-педагогічної діяльності студентів завдяки використанню різних прийомів подачі навчального матеріалу, використанню різних інноваційних форм і методів під час проведення занять. Вони позитивно впливають на самоосвіту, саморозвиток, самовдосконалення студентів, що своєю чергою сприяє ефективному формуванню артистичних умінь.

Ключові слова: *інтерактивні технології, інформаційно-комунікаційні технології, мультимедійні засоби, музична бесіда, метод проєкту.*

A ROLE OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN FORMING OF ARTISTIC ABILITIES OF FUTURE TEACHER OF MUSICAL ART

Pidvarko Tetyana Oleksiivna,
Senior Lecturer at the Department of Instrumental Performance and Variety Arts
Bogdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University
rifusya_@ukr.net
orcid.org/0000-0002-5768-8868

Purpose – to expose a role and value of innovative technologies in forming of artistic abilities of future teacher of musical art.

Methods. For the achievement of the put aim we used next methods: ground, generalization, systematization of theoretical and practical material.

Results. The specific of activity of future teacher of musical art is exposed in the article. Totality of general artistic abilities of teacher is reflected; certainly, constituents of artistry of future teacher of musical art are a culture, emotionality, imagination, thinking originality, capacity for improvisation, capacity for a vivid, emotional reincarnation. Innovative technologies that will assist forming of artistic abilities of future teacher of musical art are outlined. Musical conversation as form of musically-carrying out preparation of student is described. It is shown that for forming of the personality spiritually-valued world of students, opening of them creative potential to the teacher of musical art artistic abilities that during communication and musically-

carrying out activity will need him are needed. Also determination of concept “innovative technologies” is given in the article, as technologies that is personality orientated, sent to personality, individual development, oriented to personality of every student; a concept “multimedia” is technology, that describes the order of development, functioning and application of facilities of treatment of information of different types.

Conclusions. It is found out, that the use of innovative technologies will assist the increase of efficiency of forming of artistic abilities of future teacher of musical art; will assist far more productive organization of different forms of musically-carrying out, musically pedagogic activity of students due to the use of different receptions of serve of educational material, use of different innovative forms and methods during realization of employments. They positively influence on a self-education, self-development, self-perfection of students, that assists the effective forming of artistic qualities in turn.

Key words: *interactive technologies, informatively-communication technologies, multimedia facilities, musical conversation, method of project.*

Вступ

Сучасна стратегія підготовки фахівців закладів вищої освіти орієнтована на гуманістичну парадигму, націлена на всебічне розкриття індивідуальних можливостей майбутнього фахівця, який повинен володіти не тільки професійною компетентністю, а й умінням самостійно пізнавати та засвоювати нове, тобто бути спроможним до самоосвітньої діяльності, спродіти креативним мисленням, яке дозволить творчо підходити до виконання проблем.

Вирішення поставлених завдань, успішна підготовка фахівця-професіонала можливі завдяки використанню інноваційних педагогічних технологій. Інноваційна педагогічна діяльність розглядається вченими в різних аспектах, а саме: як розробка, освоєння і використання нововведень; як відмова від штампів, вихід за межі нормативної діяльності; як здатність до генерації ідей, їх втілення, аналіз та продукування; як вищий ступінь педагогічної творчості.

1. Теоретичне обґрунтування проблеми

Інноваційна діяльність майбутнього вчителя музичного мистецтва є складником інноваційних процесів у закладах загальної середньої освіти, сутність яких полягає в оновленні педагогічного процесу, внесенні новоствореної у традиційну систему і передбачає високий рівень педагогічної творчості. Тому майбутній учитель музичного мистецтва повинен бути творчою, ініціативною особистістю, яка постійно збагачує свої знання, повинна володіти артистичними вміннями, які є важливими під час проведення занять, завдяки яким у дітей буде виникати інтерес до музичного мистецтва, бажання навчатися і пізнавати світ мистецтва.

Проблема інноваційної діяльності в освіті висвітлена в дослідженнях К. Ангеловські, В. Андрущенко, М. Анісімова, Л. Буркової, С. Гончаренка, Л. Даниленко, К. Завалко, О. Козлової, Ю. Максимова, О. Савченко, С. Сисоєва, В. Сластьоніна та ін. Питан-

нями педагогічного артистизму займалися такі дослідники, як: Ш. Амонашвілі, О. Булатова, Ж. Ваганова, Н. Войтлева, Г. Гаріпова, М. Дем'яно, В. Загвязинський, В. Кузовльов, Є. Пасов, С. Якушева та ін.

2. Методологія та методи

Мета статті полягає у розкритті ролі та значення інноваційних технологій у формуванні артистичних умінь майбутнього вчителя музичного мистецтва. Для досягнення поставленої мети використані такі *методи*, як: обґрунтування, узагальнення, систематизація теоретичного та практичного матеріалу.

3. Результати та дискусії

Сучасний урок музичного мистецтва в закладах загальної середньої освіти повинен відповідати таким вимогам, як:

- спрямованість кожного уроку на досягнення загальної мети музично-естетичного виховання – формування музичної культури учнів як невід'ємної частини їх духовної культури;
 - усвідомлення вчителем мети і завдань уроку у відповідності до загальної мети і завдань музичної освіти учнів, конкретної теми і змісту уроку;
 - опора на закономірності й принципи музичної освіти;
 - постійне збагачення учнів музичними знаннями і вміннями, розвиток музичних здібностей;
 - стимулювання учнів до творчого самовираження в музичній діяльності;
 - позитивне спрямування емоційної атмосфери на уроці;
 - диференційований підхід до учнів з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей, можливостей, інтересів та уподобань, смаків тощо (Качур, 2017: 4).
- Артистичні уміння допоможуть майбутньому вчителю музичного мистецтва у створенні креативного освітнього середовища, тим самим сприяючи музичному розвитку та формуванню предметних компетентностей учнів різного шкільного віку; допоможуть в оволодінні вміннями

творчої розробки, змістового наповнення та оформлення позакласних та позашкільних музично-виховних заходів (лекції-концерти, концерти, музичні бесіди, конкурси, музичні квести тощо); допоможуть демонстрації в процесі музичної діяльності музично-виконавських навичок (інструментально-виконавських, вокально-хорових, диригентських, інтерпретаційних, виконавської надійності).

Як результат творчості вчителя урок музичного мистецтва має величезну силу емоційного впливу на внутрішній світ учня, пробуджує в нього інтерес до музики, до потреб у спілкуванні з нею. Для того щоб урок відповідав поставленим вимогам, для формування особистісного духовно-ціннісного світу учнів, розкриття їх творчого потенціалу, вчителю музичного мистецтва необхідні артистичні вміння, які допоможуть йому під час комунікації та музично-виконавської діяльності (інструментальної, вокальної) створити такий урок.

Артистизм вчителя – це не тільки здатність до перевтілення, а цілісна система особистісних якостей, які сприяють вільному самовираженню особистості. Цей процес включає в себе не тільки задум, але й втілення цього задуму, успішність якого залежить від глибини підготовчої роботи та від високого ступеня сформованості особистості педагога.

Артистизм, безперечно, є важливим складником у діяльності вчителя музичного мистецтва, і необхідність прояву артистичних умінь насамперед зумовлюється творчою, художньо-естетичною природою його професійної діяльності. Мимоволі виникнути артистичні вміння не можуть, вони формуються крок за кроком у процесі цілеспрямованої і систематичної педагогічної роботи.

Поняття «артистизм» за словником української мови визначається як «віртуозність, висока майстерність» (Словник української мови, 1970–1980).

Т. Гончарова виділяє таку сукупність **загальних** артистичних умінь вчителя, як:

- високий професіоналізм і ерудиція, освіченість, володіння педагогічним ремеслом;
- допитливість, прагнення до пізнання «таємниць», здатність захоплюватися, сумніватися і відчувати нове;
- вміння знаходити правильне, точне і безпомилкове педагогічне рішення;
- оригінальність (здатність завойовувати увагу, почуття, розум, уяву і волю вихованців, вміння захоувати в себе, вести за собою, спонукати оточуючих до перетворень);

- емоційність і індивідуальність викладу матеріалу, почуття гумору;
- гармонія між зовнішніми і внутрішніми характеристиками особистості вчителя;
- пластика поведінки (мова рухів, виразність тіла), володіння творчим стилем (сукупність якостей вчителя як людини і професіонала) (Гончарова, 1991).

Складники артистизму вчителя музичного мистецтва ми вбачаємо в культурі, емоційності, уяві, оригінальності мислення, здатності до імпровізації, здатності до образного, емоційного перевтілення в роль, необхідну для досягнення успіху відповідно до визначених педагогічних задач і конкретної ситуації. Тобто поняття «артистизм» має безпосереднє відношення до творчих процесів.

Інноваційними освітніми технологіями називають педагогічні технології, що є радикально новими чи вдосконаленими, які істотно поліпшують умови освітнього процесу і підвищують результативність навчання. За визначенням В. Сластьоніна, «інноваційна технологія» – це послідовна взаємозалежна система дій педагога, спрямована на розв'язання педагогічних завдань; планомірне і послідовне втілення на практиці заздалегідь спроектованого педагогічного процесу (Сластенин, 2000).

До інноваційних педагогічних технологій належать ІКТ (мультимедійні засоби), інтерактивні технології (проектні технології, метод проектів), акме-технології професійного розвитку, дистанційне навчання (сприяє самостійній організації часу та дисциплінує на самонавчання) та інші. Інноваційні технології орієнтовані на результат, а не на процес, тобто головне – досягти певного нового, креативного результату порівняно з традиційними методами; метою реалізації інноваційних технологій є не накопичення студентами знань, умінь та навичок, а вміння їх застосувати в практичній діяльності. І головне, що інноваційні технології – це технології особистісно зорієнтовані, тобто спрямовані на особистісний, індивідуальний розвиток, орієнтований на особистість кожного студента.

Вибираючи інноваційні технології для формування артистичних умінь майбутнього вчителя музичного мистецтва, слід керуватися такими вимогами:

- технології повинні сприяти саморозвитку, самоцінності, самоактуалізації, індивідуальній свободі студента;
- технології повинні забезпечувати залучення студентів до різних видів музично-виконавської, музично-просвітницької, проектної, творчої та дослідницької діяльності;

– технології повинні забезпечувати формування компетенцій, що входять до структури професійної компетентності вчителя музичного мистецтва;

– технології повинні сприяти відкритості у підготовці студентів.

Використання **інноваційних інформаційно-комунікаційних технологій** сприяє формуванню у майбутніх учителів музичного мистецтва не тільки високопрофесійних знань, умінь та навичок, дотриманню індивідуалізації і диференціації навчального процесу, розвитку у студентів потреби у педагогічно-творчому самовдосконаленні й самореалізації, у пошуку нових можливостей досягнення професійної мети (Попович, 2013), а й формуванню артистичних здібностей.

Зазначимо, що творчість є обов'язковою передумовою успішного втілення на практиці артистичних проявів особистості. **Мультимедійні засоби** активізують творчі прояви, виступають принципом активізації музично-творчої діяльності, а тому є ефективним засобом формування артистичних умінь студентів.

«Мультимедіа» – це технологія, що описує порядок розробки, функціонування і застосування засобів обробки інформації різних типів; продукт, зроблений на основі мультимедійної технології; мультимедійна програма; комп'ютерне апаратне забезпечення, за допомогою якого стає можливою робота з інформацією різних типів; електронний носій інформації, що включає декілька її видів (текст, зображення, анімацію тощо); інтеграція багатьох різних носіїв інформації на певній спільній базі, якою може слугувати комп'ютер (Воронова, 2018).

Оволодіння нескладними програмами для підготовки мультимедійних презентацій (PowerPoint, ProShow Producer, Kingsoft Presentation Free та ін.), програмами для створення і обробки відеороликів, слайдшоу (Windows Movie Maker, Movavi Video Suite та ін.) відкриває перед студентами широкий простір для розвитку творчих якостей та артистичних здібностей.

Однією з форм музично-виконавської підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва є музична бесіда, в процесі підготовки та подальшої презентації якої дієво відбувається формування артистичних умінь студентів. Для ефективного здійснення цього процесу інноваційні технології, а саме мультимедійні засоби, будуть найбагатшим арсеналом, що допоможе чітко вибудовувати структуру бесіди, естетично, творчо її відтворити, продемонструвати; перевагою цього методу є емоційний вплив на школярів. Музична бесіда включає в себе

розробку сценарію бесіди, підбір відеосюжетів, звукового супроводу слайдів, підбір музичних уривків, які будуть виконуватися студентом на музичному інструменті або вокально.

Отже, інтерактивні технології – це педагогічні методи навчання, за яких діяльність педагога та студента взаємопов'язані між собою, активізують цю взаємодію для спільного вирішення проблеми, моделювання ситуацій, співробітництва і досягнення поставлених педагогічних цілей. Складовою частиною **інтерактивного методу** є інтерактивний підхід, який складається з інтерактивних вправ і завдань, до яких належать творчі завдання, презентації, метод проектів тощо.

Використання **методу проектів** у формуванні артистичних умінь студентів забезпечує високу якість зазначеного процесу. Наприклад, можливо вибрати такий вид проекту – виконавський проект, який може бути: груповим (для оркестру, ансамблю, хору), індивідуальним (сольний спів, гра на музичному інструменті) або інтегрованим (музичне оформлення виховних заходів, музично-просвітницьких заходів).

Працюючи над заданим проектом, відбувається процес формування і розвитку різних інтелектуальних умінь, критичного і творчого мислення, у студентів формуються такі компетенції, як готовність до вирішення проблем, здатність до самоосвіти, готовність до використання інформаційних ресурсів. Це все сприяє формуванню у майбутнього вчителя музичного індивідуального артистичного стилю. Як зазначає у своїй науковій праці І. Єргієв, «апогеєм артистизму та творчої діяльності музиканта-інструменталіста, до якої він прагне, є сформований індивідуальний артистичний стиль (мислення, звучання, поведінка), за яким безпомилково можна впізнати того або іншого музиканта так само, як і голос співака або співачки» (Єргієв, 2016). Цим визначенням можна охарактеризувати не тільки діяльність музиканта-інструменталіста, а й діяльність вчителя музичного мистецтва.

Висновки

Таким чином, інноваційні технології у формуванні артистичних умінь студента-музиканта – це ефективний засіб, що підвищує дієвість навчання, є важливим складником освітнього процесу, а саме професійної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва. Такі технології дають змогу перейти на якісно новий рівень навчання; комплексне використання інноваційних технологій сприятиме підвищенню ефективності музично-педагогічної

освіти та професійного росту вчителів музичного мистецтва. Подальше дослідження зазначеної проблеми передбачає пошук інших форм, методів, прийомів формування артистичних здібностей майбутнього вчителя музичного мистецтва.

ЛІТЕРАТУРА

1. Воронова Н.С. Мультимедійні технології в освіті. 2018. URL: https://fitu.kubg.edu.ua/images/stories/Departments/kitmd/Internet_conf_17.05.18/s1/1_Voronova.pdf (дата звернення: 25.07.2020).
2. Гончарова Т.И., Гончаров И.Ф. Когда учитель – властитель дум : книга для учителя. Москва : Просвещение, 1991. 174 с.
3. Єрґієв І. Артистичний універсум музиканта-інструменталіста кінця ХХ – початку ХХІ століття : автореф. дис. ... д-ра мистецтвознавства. Київ, 2016. 39 с.
4. Качур М.М. Методика музичного виховання: Урок музичного мистецтва в сучасній українській школі: методичні рекомендації до змісту, організації та проведення уроків музичного мистецтва в ЗОШ для студентів денної та заочної форм навчання напряму підготовки 6020204 «Музичне мистецтво», 014 Середня освіта (Музичне мистецтво). Мукачево : МДУ, 2017. С. 4.
5. Попович Н.М. Проблема інтеграції інформаційно-комунікаційних технологій у систему професійної підготовки майбутнього вчителя музики. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2013. № 1 (33). URL: <http://journal.iitta.gov.ua> (дата звернення: 26.07.2020).
6. Слостенін В.А. Педагогический процесс как система. Москва : Издат. дом «Магистр-Пресс», 2000. 488 с.
7. Словник української мови: в 11 т. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І.К. Білодіда. Київ : Наукова думка, 1970–1980. Т. 11. 667 с.

REFERENCES

1. Voronova, N.S. (2018). *Multymediini tekhnolohii v osviti* [Multimedia technologies in education]. Retrieved

from: https://fitu.kubg.edu.ua/images/stories/Departments/kitmd/Internet_conf_17.05.18/s1/1_Voronova.pdf [in Ukrainian].

2. Goncharova, T.I., Goncharov, I.F. (1991). *Kogda uchitel – vlastitel dum: kniga dlya uchitelya* [When a teacher is a ruler of thoughts: book for a teacher]. Moskva: Prosveschenie, 174 [in Russian].
3. Ierhiiev, I. (2016). *Artystychnyi universum muzykanta-instrumentalista kintsia XX – pochatku XXI stolittia* [Artistry of musician-instrumentalist from the end of XX – to beginning of XXI century] : avtoref. dys. ... d-ra mystetstvovnavstva. Kyiv, 39 [in Ukrainian].
4. Kachur, M.M. (2017). *Metodyka muzychnoho vykhovannia: Urok muzychnoho mystetstva v suchasni ukrainskii shkoli: metodychni rekomendatsii do zmistu, orhanizatsii ta provedennia urokiv muzychnoho mystetstva v ZOSh dlia studentiv dennoi ta zaочноi form navchannia napriamu pidhotovky 6020204 “Muzychne mystetstvo”, 014 Serednia osvita (Muzychne mystetstvo)* [Methodology of musical education : Lesson of musical art at modern Ukrainian school: methodical recommendations to maintenance, organization and conducting lesson of musical art in GES for the students of daily and in absentia forms of studies straight of preparation 6020204 the “Musical art”, 014 Secondary education (Musical art)]. Mukachevo: MDU. 26 [in Ukrainian].
5. Popovych, N.M. (2013). *Problema intehratsii informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii u systemu profesiinoi pidhotovky maibutnoho vchytelia muzyky* [Problem of integration of informatively-communication technologies in the system of professional preparation of future music master]. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia – Information technologies and facilities of studies*. No. 1 (33). Retrieved from: <http://journal.iitta.gov.ua> [in Ukrainian].
6. Slostenin, V.A. (2000). *Pedagogicheskiy protsess kak sistema* [Pedagogical process as system]. Moskva: Izdat. dom Magistr-Press, 488 [in Russian].
7. Slovyk ukrainskoi movy [Dictionary of Ukrainian]: v 11 tt. / AN URSR. Instytut movoznavstva; za red. I.K. Bilodida. Kyiv: Naukova dumka, 1970–1980. T. 11. 667 [in Ukrainian].

*Стаття надійшла до редакції 06.08.2020.
The article was received 6 August 2020.*